

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
FİNANS BİLİM DALI

TÜRKİYE-GÜNEY KORE İKTİSADİ İLİŞKİLERİ

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS DÖNEM PROJESİ

Feride Sena ÖZDEMİR

ANKARA
2024

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
FINANS BİLİM DALI

TÜRKİYE-GÜNEY KORE İKTİSADİ İLİŞKİLERİ

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS DÖNEM PROJESİ

Feride Sena ÖZDEMİR

Danışman: Prof. Dr. Yalçın Karatepe

ANKARA
2024

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
DÖNEM PROJESİ DEĞERLENDİRME FORMU**

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

**Enstitünüz İşletme Anabilim Dalı 22932298 numaralı tezsiz yüksek lisans öğrencisi Feride Sena ÖZDEMİR' in
"Türkiye- Güney Kore İktisadi İlişkileri" adlı
(İngilizce Başlığı "Turkey-South Korea Economic Relations")
tezsiz yüksek lisans dönem projesi tarafımda değerlendirilmiş olup,**

BAŞARILI

BAŞARISIZ

bulunmuştur.

Dönem projesi danışmanı olarak, adı geçen öğrencinin notunun, dönem projesinin Enstitünüz Müdürlüğü'ne tesliminden önce *Öğrenci İşleri Bilgi Sistemi*'ne (OİBS) tarafımdan işlendiğini beyan ederim.

DÖNEM PROJESİ DANIŞMANI ONAYI

TARİH: 09.02.2024

Prof. Dr. Yalçın KARATEPE

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Prof. Dr. Yalçın Karatepe danışmanlığında hazırladığım “TÜRKİYE-GÜNEY KORE İKTİSADİ İLİŞKİLERİ” adlı yüksek lisans dönem projesindeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışmanın sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Tarih: 09.02.2024

Feride Sena ÖZDEMİR

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
GİRİŞ	1
I.BÖLÜM	5
1970-1990 YILLARI TÜRKİYE-GÜNEY KORE EKONOMİK TEMASLARININ BAŞLAMASI	5
Park Chung-hee Ekonomi Politikası	5
1970-1990 Türkiye Cumhuriyeti - Kore Cumhuriyeti Arasındaki Ekonomik Anlaşmalar	9
1. 6 Aralık 1977 Ticaretin Geliştirilmesi ve Ekonomik ve Teknik İşbirliği Hakkında Anlaşma.....	10
2. 5 Temmuz 1979 Sivil Havacılık Anlaşması.....	11
3. 25 Mart 1986 Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Diğer Hususlarda Düzenleme Anlaşması.....	12
II. BÖLÜM	15
1990 - 2010 YILLARI TÜRKİYE- GÜNEY KORE EKONOMİK İLİŞKİLERİ	15
1997 Asya Mali Krizi.....	15
1990-2010 Türkiye Cumhuriyeti- Kore Cumhuriyeti Arasındaki Ekonomik Anlaşmalar	19
1. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kore Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma	19
2. Türkiye Cumhuriyeti ile Kore Cumhuriyeti Arasında Ticaretin Geliştirilmesine ve Ekonomik ve Teknik İşbirliğine Dair Ortak Komitenin Altıncı Toplantısı Mutabakat Zaptı	19
3. Nükleer Enerjinin Barışçıl Amaçlarla Kullanılması Alanında, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kore Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İşbirliği Anlaşması	21
III. BÖLÜM	22
2010 SONRASI TÜRKİYE GÜNEY KORE EKONOMİK İLİŞKİLERİ	22
2010-2020 Türkiye Cumhuriyeti- Kore Cumhuriyeti Arasındaki Ekonomik Anlaşmalar	24
1. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Kore Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşması	24
2. “Türkiye Cumhuriyeti Ulaştırma Bakanlığı ile Kore Cumhuriyeti Enformasyon ve Haberleşme Bakanlığı Arasında Enformasyon ve Haberleşme Teknolojileri (EHT) İşbirliği İçin Mutabakat Zaptı.....	25
3. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Kore Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İktisadi Kalkınma İşbirliği Fonu Kredilerine İlişkin Anlaşma	25
4. Türkiye Cumhuriyeti - Kore Cumhuriyeti Serbest Ticaret Anlaşması 2018	26
SONUÇ	28
RESMİ GAZETE, RESMİ KARARLAR	32
DİJİTAL KAYNAKLAR	34
ÖZET	35
ABSTRACT	36

GİRİŞ

Türkiye ile Güney Kore coğrafi uzaklıklarına rağmen aralarında güçlü bağlar kurmuş iki ülkedir. Örf ve adetlerindeki benzerlik aynı aileye sahip dil sistemleri, iki toplumu birbirlerine yakınlaştırmada etken olmuştur. Türkiye ile Güney Kore diplomatik ilişkileri 1950 yılında meydana gelen Kore Savaşı'na dayanmaktadır.

1945 yılında Japonya'nın II. Dünya Savaşını kaybetmesi ve teslim olması, Kore Yarımadasının akıbeti sorusunu tekrar gündeme getirmiştir. Kore yarımadasında 35 sene süren Japon hakimiyeti sona ermiştir. Japonya'nın teslim olduğu 15 Ağustos'u takip eden 10 günde Kore yarımadasında iki resmi hükümet ortaya çıkmıştır (Gökmen,2008,50).

Bu durum üzerine yapılan Moskova Görüşmelerinde, Amerika'nın önerisi ve Sovyetler Birliği'nin kabul etmesiyle Kore'nin fiilen bölünmesi gerçekleşmiş Sovyetler, 38. Paralelin kuzeyindeki şehirlere girmiş, Amerikan birlikleri Seul'e ulaşmıştır (Gökmen,2008,51). Moskova Görüşmeleri, Kore'de büyük tepkilere yol açmış ve Garantörlük karşıtı eylemler gerçekleşmişse de sol görüşte olan eylemciler Sovyetler üzerine bu durumu desteklemeye başlamışlardır. 1950 yılına gelindiğinde Kuzeyden güneye gelen gerillalar sayılarını oldukça arttırmış ve büyük bir saldırıya dönüşmüştür. Sovyet askeri tankları ile Kuzey Kore birlikleri Seul'e kadar ulaşmıştır (Gökmen,2008,117). Bu durum Amerika'nın Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ni olağanüstü toplanmasıyla devam etmiş ve 15 Eylül'de askeri çatışmalar başlamıştır (Gökmen, 2008,122).

1950 senesi Türkiye Cumhuriyeti için seçim senesi olmuş ve yönetim değişikliği ile sonuçlanmıştır. Demokrat Parti'nin yönetime gelmesi ile Celal Bayar Cumhurbaşkanı Adnan Menderes Başbakan olarak yeni hükümeti kurmuştur. Dünyada Soğuk Savaş dönemi olarak bilinen bu dönem Sosyal Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ile Amerika Birleşik Devleti arasındaki ideolojik ve askeri güç savaşı olarak tüm dünya ülkelerini etkisi altına almıştır. I. Dünya Savaşı sonrası Kurtuluş Savaşı vererek ulus devleti olarak bağımsızlığını kazanmış Türkiye Cumhuriyeti bu Soğuk Savaşta bağımsızlığını korumayı hedeflemiştir.

Jeopolitik konumu Rusya topraklarına yakın olan Türkiye Cumhuriyeti Amerika'nın askeri birlik sağlayan NATO¹'yu Sovyetler Birliği tehdidine karşı güvence olarak görmüştür. Bu amaçla Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarihinde ilk olarak deniz aşırı bir ülkeye asker çıkartması yapmıştır (30 Haziran 1950). Kore Savaşında Kuzey Kore'ye destek veren Çin'e karşı verilen mücadelede Türk askerleri büyük zafer kazanmış ve 17 Ekim 1951 yılında NATO Protokolünü imzalamış ve Türkiye Cumhuriyeti Kuzey Atlantik Anlaşmasına 18 Şubat 1952 tarihinde kabul edilmiştir.

Kore savaşı ile Türkiye Cumhuriyeti, Kore Cumhuriyeti arasında ilk resmi temaslar kurulmuştur. Kore Cumhuriyeti Hükümeti, Türkiye Cumhuriyeti'nin bu yardımını hiç unutmamış ve Türk-Kore dostluğuna büyük önem vermiştir. Bu sebeptendir ki, Kore'de “형제의 나라” “Dost ülke” tanımı Türkiye için kullanılmaktadır.

Savaş sonrasında Kore Meclis Başkanı Shin Ik-hwi, İngiltere Kraliçesi II. Elizabeth'in taç giyme törenine katıldıktan sonra 1953 yılında, Kore Savaşına asker gönderen ülkelere ayrı ayrı teşekkür ziyaretlerinde bulunmuş bu vesileyle Türkiye Cumhuriyeti'ne de ziyaret gerçekleştirmiştir (Lee,2007;16). 1957 yılında iki ülke arasında diplomatik ilişkiler kurulmuş ve sonrasında dönemin başbakanı Adnan Menderes Kore Cumhurbaşkanı Synman Rhee'nin davetlisi olarak Güney Kore'ye resmi ziyarette bulunmuştur (Lee,2007;17).² Bu ziyaretin ardından 1959 yılında Türkiye büyük Millet Meclisi Başkanı Refik Koraltan da Kore Meclis Başkanının daveti üzerine Kore'ye 4 günlük bir ziyaret düzenlemiştir.

1960 ve devamı yılları iki ülke için de oldukça zorlu bir dönem olmuştur. Kore 1960 yılı öğrenci ayaklanmaları ve seçim günü ve ilerleyen günlerde kanlı protestolar ile karşı karşıya kalmıştı (Seo,2013;238). Protestolar sonucu Kore Cumhuriyeti'nin ilk Başkanı Syngman Rhee istifasını vererek iktidardan çekildi (Seo,2013;243). Heo Chung'un kurduğu geçici hükümet 16 Mayıs 1961 tarihinde Tümgeneral Park Chung-hee'nin askeri darbe ile yönetimi ele geçirmesi sonlanmıştı Kore Cumhuriyeti için 1961-1963 yılları arası askeri yönetim hakim sürmüştür (Seo,2013;285). Park Chung-hee 1963 yılında ABD Başkanı Kennedy ile yaptığı görüşmeyle Kore Cumhuriyeti'nin askeri yönetimden Sivil Yönetime geçişinin zamanının geldiğini doğruladı ve Askeri Yönetim bu şekilde son buldu.

---

¹ North Atlantic Treaty Organization: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü

Park Chung-hee 14 Kasım 1961 tarihinde Başkan Kennedy ile yaptığı görüşmede de Vietnam gerillalarına karşı Kore askeri birliklerinin hazır olduğunu şu şekilde aktarmıştır.

“...Vietnam konusunda Başkan, sıkı bir anti-komünist ülke olarak Kore'nin Uzak Doğu'nun güvenliğine katkıda bulunmak için elinden geleni yapacağını ifade etti. Kuzey Vietnam'ın iyi eğitilmiş gerilla kuvvetleri vardı. Kore'de bu tür savaşlarda iyi eğitilmiş bir milyon adam vardı. ABD'nin onayı ve desteğiyle Kore, Vietnam'a kendi birliklerini gönderebilir veya düzenli birlikler istenmiyorsa gönüllüleri askere alabilir. Başkanın askeri danışmanlarından bu teklifi incelemelerini ve sonuçları kendisine bildirmelerini istemesini önerdi...” (247. Memorandum of Conversation, 1961).

Park Chung hee'nin savaş özel programları ile ekonomik kalkınma için fon toplamayı amaçlayarak Koreli gençleri Vietnam'a göndermek için oldukça aktif bir rol üstlendi (Seo,2013;310). Eylül 1964'te başlayan sevkler savaşın ilerleyişiyle devam etmiş, Kore, Avustralya, Yeni Zelanda, Tayland, Filipinler, Tayvan ve İspanya'nın Vietnam'a gönderdiği toplam askerin yaklaşık üç katı olan 50.000 asker göndermiştir (Seo,2013;310). Kore, ekonomik kalkınmasını, Vietnam Savaşı'na katılmasıyla sağlamıştır (Seo,2013;311).

1960'lı yıllar Türkiye Cumhuriyeti için de Askeri Darbe yılları olarak bilinmektedir. 1950 yılında iktidara gelen Demokrat Parti 1954 ile 1957 seçimlerini de kazanmıştır. 1954 yılından süregelen ordu ile hükümetin arasında yaşanan bir takım gerginlikler sürmekte olup 1958'de Dokuz Subay Olayı³ meydana gelmiştir (Akıncı,2014;60). Bu tarihe kadar ordunun siyasete müdahil olmayışı beklenmedik gerçekleşmiştir.

Bu gelişmeler, sosyal ve siyasal krizi doğurmuş, İstanbul ve Ankara'da çıkan olaylar 1960 Darbe'sinin nedeni haline gelmiştir (Akıncı,2014;60). 1961 Anayasa'sı hazırlandı. Başbakan Adnan Menderes, Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu ve Maliye Bakanı Hasan Polatkan'ın idamını Milli Birlik Komitesi onayladı (Akıncı,2014;63). İdamlardan 1 ay sonra gerçekleşen seçimlerde Adalet Partisi (AP) oyların %34,7, CHP %36,7'sini almıştır (Akıncı,2014,64). Cemal Gürsel Cumhurbaşkanlığında İsmet İnönü hükümeti göreve başlamıştır. Fakat, askeri yönetimin siyasi yapıdan çekilmesi oldukça sancılı bir süreç olmuştur. 1965 Yılında ise

---

³ Ordu içerisinde örgüt kuran 9 Subayın hükümete komplo kurmak suçu ile yargılanmasıdır.

Türkiye Cumhuriyeti seçimlerinde AP yüksek oy almış ve Süleyman Demirel başbakanlık görevine başlamıştır.

Türkiye Cumhuriyeti ile Kore Cumhuriyeti, Askeri Darbe yılları ve sonrasında da dış politikada birbirleri ile bağlantılarını sürdürmüş 1970'li yıllara gelindiğinde sağlanan bu siyasi bağ ekonomik ve ticari bir boyut sağlamıştır.

I.BÖLÜM

1970-1990 YILLARI TÜRKİYE-GÜNEY KORE EKONOMİK TEMASLARININ BAŞLAMASI

1970’li yıllar iki ülkenin de siyasi temaslarının ticari boyut kazanmaya başladığı yıllardır. Kore Cumhuriyeti, Asker darbe yönetimi başkanı Park Chung-hee’nin partisi Demokrat Cumhuriyetçi Parti ile Park Chung-hee hükümeti ile yönetilmekteydi. Park Chung-hee otoriter ve basın özgürlüğünün kısıtlanması konularında eleştirilirken, ekonomik başarılarından dolayı ‘Kore Ekonomik Modelinin’ şekillendiren bir politika izlemiştir.

Park Chung-hee Ekonomi Politikası

1960-1980 yılları arası Kore ‘한강의 기적’(Han Nehri Mucizesi) olarak adlandırılan hızlı bir büyüme yaşadı (Seo,2013;359). 1950 yıllarında Amerika Birleşik Devletlerinden gelen sosyal yardım 1960’lı yıllarda kredi verilmesini teşvik etti.

Birinci İktisadi Kalkınma Planı ile (1962-1966), Kimyevi gübre sektörü bu dönemde genişledi, büyük ölçekli çimento fabrikaları kuruldu petrol rafinesi ve viskon ipek iplik fabrikası da inşa edildi (Seo,2013;362). Birinci ekonomik kalkınma planı döneminde Kore %7.9 oranında yıllık büyüme kaydetti.

Batı Almanya’ya gönderilen hemşire ve madencilerden gelen paralar Japonya arasında müzakere yoluyla elde edilen tazminat fonları Kore ekonomisinde önemli bir rol oynadı. Bunun yanı sıra ekonomik kalkınma fonları için Vietnam’a 310.000 asker göndermiş ve yaklaşık 1 Milyar dolarlık bir fon sağlanmıştır (Seo,2013;360).

Ülkeye sağlanan bu dolar akışı nedeniyle Kore Cumhuriyeti ekonomik patlama yaşamıştı, Kişi başına düşen gayri safi milli hasıla 1963’te 100 dolardan 1966’da 130 dolara, 1968’de 150 dolara ve 1971’de 250 dolara yükseldi (Pyo,2018;252). Vietnam Savaşı Kore’ye savaş bunalımı getirmekteydi. Kuzey Kore’nin işgal tehdidinin artmış olması da Kore Cumhuriyeti’ni yedek kuvvet birliklerinin oluşturulması ve eğitimin güçlendirilmesi üzerine bir yol izledi.

Park Chung-hee, Vietnam Savaşı aracılığıyla edindiği dövizleri siyasi fon sağlayan şirketlere dağıttı holdinglerini büyüttü ve siyasi gücünü güçlendirdi (Pyo,2018;260).

Bu dönem ekonomik kalkınmanın simgesi olan Gyeongbu Ekspres Yolu (1970) açıldı ve petrokimya endüstrisinin yanı sıra Pohang Genel Çelik Fabrikası (1973) inşası tamamlandı (Seo,2013;363).

Fakat, 1969'yılında 45 kredi şirketinin iflası nedeniyle Park Chung-hee borçlu büyük şirketler için 3 Ağustos 1972'de özel kredilerin dondurulması emrini verdi. Bu emir ile 335,2 Milyar Won'un kullanımı donduruldu. Uzun vadeli düşük faizli fonlar ödünç verildi. Bu politika sonucunda, küçük ve orta ölçekli varlıklı aileler iflas etmiş, holdinglerin varlığı sağlamlaştırılmıştır (Seo,2013;364).

İkinci ve üçüncü ekonomik kalkınma planlarında ağır kimya ve sanayi yatırımlarına öncelik verilmiştir. Bu yatırımların bir nedeni Japonya'nın bu emek yoğun alandan çekilmesidir. Park Chung-hee Japonya'nın açtığı bu alanı doldurmayı hedeflemiştir (Seo,2013;365).

Chaeboller⁴ özellikle ağır ve kimya sanayii alanında ekonomik hakimiyetlerini güçlendirdiler, en büyük 30 holdingin 1977'de %32 olan sevkiyat miktarı 1981 tarihinde %397'ye çıkmıştır (Seo,2013;367).

Park Chung-hee'nin ekonomi politikası Kore Cumhuriyeti için büyük bir öneme sahip olsa da siyasi gözetme ve kayırma, çeşitli işçi ayaklanmalarının engellenmesi ve bu eylemlerden bulunan kişilerin komünist olarak suçlanması ve cezalandırılması ile süregelen anti-demokratik süreçtir. Samsung'un kaçak mallar davası da bu dönemde halkın Chaeboller'e beslediği antipatiyi pekiştirmiştir.

---

⁴ 재벌 Chaebol 'zengin aile" veya "zengin hanedan" anlamına gelir. Bu şirketler genellikle bir aile tarafından kontrol edilir ve geniş bir endüstri yelpazesinde faaliyet gösterirler.

Park Chung-hee'nin ekonomi politikasının önemli olmasının bir diğere sebebi de karşılaştırılan dönemin Kore Savaşı sonrası döneminin aşırı yoksulluk dönemi olmasıdır(Pyo, t, 259).

1970'li yıllar 1960'lardan da gelen etkilerle Kore Cumhuriyeti'nin, ekonomik kalkınma politikaları üzerine yoğunlaştığı bir döne olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti ise Yunan milliyetçilerinin Birleşik Kıbrıs söylemleri ile yaptığı müdahalelere kayıtsız kalmayıp, 20 Temmuz 1974'de Kıbrıs'ın kuzeyine asker çıkartmış Kıbrıs Barış Harekatını gerçekleştirmiştir. Kıbrıs'a yapılan bu Türk çıkartması sonucu 5 Şubat 1975'te ABD Türkiye Cumhuriyeti'ne silah ambargosu uyguladı (İzgi,2007;42). Ambargo kararı Türkiye Cumhuriyeti'nin ekonomik bunalıma ve siyasi istikrarsızlığa sürüklemiştir (İzgi,2007;42).

31 Temmuz 1975'de ambargonun kısmen kaldırılmasını öngören bir tasarıyı kabul edildi ve parası önceden ödenmiş silahlar Türkiye Cumhuriyeti'ne teslim edildi (İzgi,2007;48). “1964 Kıbrıs krizi sonrasında başlayan Türk-Sovyet yakınlaşması, 1975 Ambargosu sonrasında daha da süratle gelişti. Sovyetler Birliği, özellikle Akdeniz'deki askeri varlığını süratle güçlendirdiği bu yıllarda, Türkiye ile olan ilişkilerine oldukça önem veriyordu”(İzgi,2007;49).

Türkiye Cumhuriyeti'ni askeri ekonomik zorluklara sürükleyen ambargo 26 Eylül 1978'de kaldırıldı. Ambargonun yanı sıra Türkiye Cumhuriyeti 1971 12 Mart Muhtırası ile bir askeri müdahale ile karşı karşıya kalmıştır. 1980'li yıllara gelindiğinde ise Türkiye Cumhuriyeti yine bir askeri müdahalesi olan 12 Eylül Darbesi'ni yaşamıştır.

“Yapılan ekonometrik çalışma sonucunda ulaşılan sonuç, darbe ve darbe teşebbüslerinin ekonominin en önemli performans göstergesi olan GSMH'yi yaklaşık %26 düzeyinde olumsuz etkilediğini ve ekonominin darbe dönemlerinde ¼ oranında küçüldüğünü göstermektedir” (Özsağır, 2013; 771).

1980'li yıllar Kore Cumhuriyeti için de askeri darbe ile başlamıştır. 1980'de başlayan demokrasi talebi için Gwangju Halk Ayaklanması başlamış, bu ayaklanma yeni askeri hükümet tarafından 31 Mayıs 1981'de bastırılmıştır (Seo,2013;427). Askeri darbe sonrası halkın demokratikleşme isteği yadsınamayacak duruma gelmiş ve 12 Şubat 1985 genel

seçimleriyle demokratikleşme hareketinde önemli bir dönüm noktası yakalanmıştır (Seo,2013;432). 1985 yılı Kore yarımadası için de önemli bir yıldır. Kuzey ve Güney Kore'den ayrılan ailelerin yeniden bir araya geldiği 151 kişilik tarihi bir ziyaret gerçekleşti (Seo,2013;433).

Seul olimpiyat Oyunları 1988'de Kore Cumhuriyeti için, Kore'nin dünyaya tanıtılması için büyük bir fırsat olmuştur (Seo,2013;457). Kore Cumhuriyeti Seul Olimpiyatlarıyla ekonomik, kültürel ve diplomasi alanlarında da büyüme sağlamıştır.

1970-80'li yıllarda Türkiye Cumhuriyeti ile Kore Cumhuriyeti arasında dostane ziyaretler devam ederken, görüşmelerin seyri ekonomik ve yatırım anlaşmaları üzerine yoğunlaşmaya başlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti ile Kore Cumhuriyeti 1972 yılında vizelerin karşılıklı kaldırılması anlaşmasını imzalamış, 1973 yılında da kültür anlaşması imzalamıştır. Bu anlaşmalar iki ülkenin karşılıklı ziyaretlerini arttırmaya yönelik bir adım olmuştur.

Öncelikle 1976 yılında Türk Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil, Koreli meslektaşısı Park Tong-jin ile görüşmeler yapmış ve Türkiye-Kore sivil havacılık anlaşmasını ardından ekonomik işbirliği üzerine konuları ele almıştır (Lee,2007;21).

Türk üst düzey diplomatların Kore'de görüştüğü konular dönemin başbakanı Süleyman Demirel'in Kore Ticaret ve Sanayi Bakanı, Dışişleri Bakanı Yardımcısı ve çeşitli yetkilileri, Türkiye'de ağırlayarak devam etmiştir. Bu davet, Türkiye-Güney Kore ekonomik ilişkilerinin kurulması ve geliştirilmesi üzerine gerçekleştirilmiş ve iki ülke arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması imzalanmıştır (Lee,2007;21). “1970'li yıllarda iki ülke arasındaki ticaretin hacmi 10 milyon dolardan daha az düzeyde iken, bu girişimle, 1978 yılında hızla artarak 68 milyon dolara yükselmiştir” (Lee,2007;21).

1982'de Kenan Evren'in ve 1986'da dönemin başbakanı Turgut Özal'ın Kore Cumhuriyeti ziyaretleri, Türk kamuoyunun “Kore Modeli Ekonomi” ilgisi iki ülke ilişkilerini olumlu yönde etkiledi (Lee,2007;22).

1981-1990 yıllarında Türkiye Cumhuriyeti ile Kore Cumhuriyeti arasında beş defa Türk-Kore Karma Ekonomik Komite Toplantısı gerçekleşti ayrıca, 1987 yılında “Türk-Kore İş Adamları İş Konseyi” kuruldu (Lee,2007;23).

“1983 yılından sonra Türkiye Hükümeti’nin sürdürdüğü dışa açık ekonomik politika iki ülkenin ticaret hacminin 1983 yılında 24 milyon dolardan 1990 yılında 514 milyon dolara ulaşarak büyük bir artış göstermesi ile beraber, Kore’nin Samsung Electronics şirketinin Aralık 1984’te İstanbul’da şube açmasından sonra Kore’nin dev şirketlerinden birçoğu İstanbul’da şube açmaya başladı” (Lee,2007;23).

Türkiye’nin coğrafi konumu ve nüfusu dolayısıyla iç pazarın geniş olması, Kore şirketleri için Türkiye’yi cazip kılmaktaydı. 1987’de Kore yatırımı Goldstar Türk şirketi Vestel ile ortak “Vestel Goldstar Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.” adına 9,25 Milyon dolar sermaye ile Manisa’da ortak fabrika kurmuştur (Lee,2007;70).

1970-1990 Türkiye Cumhuriyeti - Kore Cumhuriyeti Arasındaki Ekonomik Anlaşmalar

1970’li yıllar Türkiye Cumhuriyeti ile Kore Cumhuriyeti arasında diplomatik ilişkilerin güçlendiği ve ekonomik ilişkilerin başladığı yıllardır. 1971 yılında Ankara-Seul kardeş şehir ilan edilmiştir. 1973 yılında Kore Hankuk University of Foreign Studies’de Türkoloji Bölümü kurulmuş, Türkiye’de 1989 yılı ile Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde Kore Dili ve Edebiyatı Bölümü açılmıştır (Lee,2007;83). ki üniversite arasında öğretim üyeleri ve öğrencilerin mübadelesini sağlamak için 24 Temmuz 1992 tarihinde Eğitim Mübadele İşbirliği Protokolü Ankara’da imzalanacaktı (Lee,2007;84).

20 aralık 1982 tarihinde imzalan Kültür Anlaşmasına dayanarak Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) ile Kore Yayın Sistemi (KBS) arasında işbirliği geliştirmek üzerine protokol hazırlanmıştır (Lee,2007;88). Haberleşme alanında da 1982 Türkiye Anadolu Ajansı (AA) ile Kore Yonhap News Agency (Yonhap Haber Ajansı) arasında haber mübadelesi anlaşması imzalanmıştır (Lee,2007;88).

1. 6 Aralık 1977 Ticaretin Geliştirilmesi ve Ekonomik ve Teknik İşbirliği Hakkında Anlaşma

İki ülke arasındaki ticaretin kolaylaştırılması amaçlanan bu anlaşma iki ülkenin yürütmekte olduğu diplomasiyi ekonomik olarak geliştirmiştir. Anlaşmaya göre iki ülke de gümrük vergileri ve malların ithalat-ihracatına uygulanan diğer vergi ve harçlarda birbirlerine koşulları kolaylaştıracaktır. Ülkeler kendi topraklarında kanunlar çerçevesinde sermaye yatırımlarını ve ortak teşebbüsler kurulmasını teşvik edecek ve ekonomik iş birliğini arttıracaktır.

“Akit Taraflardan her birinin vatandaşları ile şirketlerinin, iki memleketin sınai potansiyelini ve aralarındaki ticareti geliştirmek amacıyla diğer Akit Tarafın ülkesinde girişecekleri ticarî, sanâî, malî ve diğer faaliyetlerine uygun kolaylıklar sağlanacaktır” (Ticaretin Geliştirilmesi ve Ekonomik ve Teknik İşbirliği Hakkında Anlaşma, 1977; Madde 4).

Anlaşmanın 4. Maddesiyle İki ülke içinde yapılan veya planlanan karşılıklı yatırımlar desteklenmektedir.

“Akit Taraflar ticaret gemilerine ve bunların hamulelerine, her iki ülkedeki kanunlar ve mevzuat uyarınca, dış ticarete açık limanlara serbestçe girişte, limanlar Yürütme ve İdare Bölümü Sayfa: II- 602 6 Aralık 1977 — Sayı: 16131 RESMÎ GAZET E Sayfa : 5 dan ve liman hizmetlerinden yararlanmada, denizcilikle ilgili bütün hususlarda, yabancı bandralı diğer gemilere yapılan uygulamadan, daha gayri müsait bir uygulama yapılmayacaktır. Bununla beraber, bu hüküm, Akit Taraflarca, komşu ülkeler gemilerine veya taraf buldukları veya taraf olacakları, mevcut veya ileride

kurulacak Gümrük Birliği veya Bölgesel Ticaret Sistemi üyesi ülkeler gemilerine tanıdıkları veya tanıyacakları avantajlara, tavizlere ve ayrıcalıklara uygulanmayacaktır.” (Ticaretin Geliştirilmesi ve Ekonomik ve Teknik İşbirliği Hakkında Anlaşma, 1977; Madde 6).

Anlaşmanın 6. Maddesi ile iki ülke de diğer yabancı bandıralı gemilere tanıdıkları hakları, tavizleri birbirleri için de gözetecekleri konusunda mutabık olmuşlardır.

“2 — Akit Taraflar, kanunları ve mevzuatlarına uygun olarak, mal numunelerinin ve satış için olmayan, ticaretin geliştirilmesine yönelik reklâm malzemelerinin İthalât ve ihracatının, gümrük vergi ve resimleri ile hizmet ödemeleri niteliğinde olmayan diğer harçlardan muaf olarak yapılmasına müsaade edeceklerdir”. (Ticaretin Geliştirilmesi ve Ekonomik ve Teknik İşbirliği Hakkında Anlaşma, 1977; Madde 7).

Anlaşmanın 7. Maddesi İki ülke arasında ticaretin artması için tanıtılacak malların serbestliği konusunu ele almaktadır.

2. 5 Temmuz 1979 Sivil Havacılık Anlaşması

Türkiye cumhuriyet ile Kore Cumhuriyeti 1944 aralık ayında Şikago’da imzaya açılan Uluslararası Sivil Havacılık Sözleşmesi tarafları olup, kendi ülkeleri arasında ve ötesinde hava servisleri kurmak amacıyla bir anlaşma imzalamıştır.

“Akit Taraflardan her biri, ötekine, bu Anlaşma'nın Ek'inde belirtilen hatlarda tarifeli uluslararası hava servisleri kurması amacıyla, bu Anlaşma'da belirtilen hakları tanıır. Bu servisler ve hatlara bunlardan böyle sırasıyla «üzerinde anlaşılan servisler » ve «belirlenen hatlar» denecektir.

Akit taraflarca tayin olunan havayolu işletmeleri, belirlenen hatlarda, üzerinde anlaşılan servisleri işletirken, aşağıda haklardan yararlanacaktır :

- u) Öteki Akit Tarafın ülkesi üzerinden inmeden uçmak;
b) Anılan ülke içerisinde teknik iniş yapmak; ve
c) Anılan ülke içerisinde, o hat için bu Anlaşmanın Ek'inde noktalara, uluslararası trafiği almak ve bırakmak amacıyla iniş yapmak.” (Sivil Havacılık Anlaşması, 1979; Madde 2).

Anlaşmaya göre iki ülkede karşılıklı olarak birbirlerinin hava hududuna giriş serbestliği, havaalanlarının kullanımı ve yolcu taşımacılığı üzerine haklar tanımıştır.

3. 25 Mart 1986 Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Diğer Hususlarda Düzenleme Anlaşması

1986 yılında Türkiye ile Kore gelir üzerinden alınan vergilerde çifte vergilendirmeyi önleme ve diğer hususlarda düzenleme anlaşması imzalamıştır. Bu anlaşma iki ülkenin birbirleri için olan özel girişimleri desteklemeyi amaçlamıştır.

“...1.Gayrimenkul varlıklardan elde edilen gelir (tarım ve ormancılıktan elde edilen gelir dahil), bu varlığın bulunduğu Âkit Devlette vergilendirilebilir...” (Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Diğer Hususlarda Düzenleme Anlaşması, 1986; Madde 6).

“1. Bir Âkit Devlet teşebbüsüne ait kazanç, söz konusu teşebbüs diğer Âkit Devlette yer alan bir işyeri vasıtasıyla ticarî faaliyette bulunmadıkça, yalnız ilk bahsedilen Devlette vergilendirilecektir. Eğer teşebbüs yukarıda bahsedilen şekilde ticarî faaliyette bulunursa, kazanç bu diğer Devlette, işyerine atfedilebilen miktarla sınırlı olmak üzere, vergilendirilebilir. 3229 10 . 6 . 1985...” (Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Diğer Hususlarda Düzenleme Anlaşması, 1986; Madde 7).

“ ...3. İşyerinin kazancı belirlenirken, işyerinin bulunduğu Devlette veya başka herhangi bir yerde yapılan ve yönetim ve genel idare giderlerini de kapsamına alan, işyerinin amaçlarına uygun düşen giderlerin indirilmesine müsaade edilecektir. Bununla beraber, işyeri tarafından teşebbüsün anamerkezine veya başka herhangi bir bürosuna yapılan gayrimaddi hak bedeli, faiz komisyon şeklindeid veya diğer benzeri şekillerdeki ödemeler gider olarak indirilemeyecektir...” (Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Diğer Hususlarda Düzenleme Anlaşması, 1986; Madde 7).

“...1. Bir Âkit Devlet teşebbüsünün uluslararası trafikte gemi veya uçak işletmeciliğinden elde ettiği kazanç bu Devlette vergilendirilecektir.
2. 1 inci fıkra hükümleri, aynı zamanda, bir ortaklığı, bir bağlı işletmeye veya uluslararası işletilen bir acentaya katılma dolayısıyla elde edilen kazançta da uygulanacaktır.
3. Bir Âkit Devlet teşebbüsünün uluslararası trafikte gemi veya uçak işletmesi durumunda, eğer bu Türkiye'nin bir teşebbüsü ise, aynı zamanda Kore katma değer vergisinden de muaf tutulacak; eğer bu Kore'nin bir teşebbüsü ise, Türkiye'de bundan böyle yürürlüğe girebilecek olan Kore katma değer vergisinin benzeri her türlü vergiden muaf tutulacaktır.” (Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Diğer Hususlarda Düzenleme Anlaşması, 1986; Madde 8).

“...1. Bir Âkit Devletin vatandaşın diğer Âkit Devlette o Devletin vatandaşlarının aynı koşullarda karşı karşıya kaldıkları veya kalacakları vergilemeden ve buna bağlı mükellefiyetlerden değişik veya daha ağır vergilemeye ve buna bağlı mükellefiyetlere tabi tutulma vacaklarıdır.
2. Bir Âkit Devlet teşebbüsünün diğer Âkit Devlette sahip olduğu bir işyeri, bu diğer Devletin aynı faaliyetleri yürüten bir teşebbüsüne göre daha az lehe bir vergilemeyle karşı karşıya kalmıyacaktır...” (Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte

Vergilendirmeyi Önleme ve Diğer Hususlarda Düzenleme Anlaşması, 1986; Madde 23).

II. BÖLÜM

1990 - 2010 YILLARI TÜRKİYE- GÜNEY KORE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

1990'lı yıllara gelindiğinde iki ülke de ekonomik krizlerle karşı karşıya kalmıştır. Türkiye Cumhuriyeti yüksek enflasyon ve döviz kurlarının dalgalanması gibi ekonomik sorunlar yaşayarak, ekonomik istikrar sağlamak adına çeşitli ekonomik reformlar uygulamaya başlamış, Kore Cumhuriyeti ise 1997 Asya Krizi ile mücadele etmiştir.

1997 Asya Mali Krizi

1997 Temmuz'u Tayland'da patlak veren döviz kuru krizi kısa sürede Güney doğu Asya sonrasında Asya'da büyük bir ekonomik krize dönüşmüştür. Asya Mali krizinin altından yatan nedenler ise şu şekilde açıklanmaktadır;

Japonya'nın Yen (Japonya para birimi) revalüasyonu, Japon üreticileri ucuz işgücü arayışına itmiştir. Japon sermayeciler Güney Doğu Asya ülkelerinde yatırım alanı oluşturmuştur (Sungur,1999; 205). 1985-1990 yılları arası Japon sermayesi ile Tayland, Endonezya ve Malezya'da Japon kaynaklı yatırım ve ihracat artışı yaşanmasına yol açmıştır (Sungur,1999;205). Japonya'nın yanı sıra rekabet odaklı Güney Kore ile Tayvan da bu ülkelere yatırım yapmıştır. Bu yatırımlar ülkeleri ekonomik yükselişe geçirmiş olsa da sanayi yapıları ara malları ve sermaye malları sanayileri oldukça yavaş gelişen bu ülkelerde sınıai üretim esas olarak özellikle Japonya'dan ithal edilen ileri teknolojili girdilerin montajına dayanmaktadır (Sungur,1999;205). Bu yüzden, dışa bağımlılık söz konusudur.

“Döviz ve ucuz işgücüne dayalı bu büyüme, ülkelerdeki üretim arttıkça dış ticaret açığı da artmıştır(Sungur,1999;205). Aynı zamanda gelişmiş ülkelerden fon çekmeye çalışan bu ülkeler ekonomide liberalizasyon politikaları ile de özel şirketlerin dışa borçlanmasının önünü açmıştır. 1990 yılıyla birlikte azalan Japon sermayesi, dış borç açığını arttırmış ve ihracatın azalmasına neden olmuştur. Bu ülkelerde kuru sabit tutma çabaları sonucunda ortaya çıkan parasal genişleme, ticari partnerlerine göre

enflasyon oranının artmasına yol açarken, 1994 yılında önce Çin'in Yuan'ı % 33 oranında devalüe etmesi, ardından, 1995 yılında Yen'in Dolar karşısında % 50 civarında değer kaybetmesi bu ülkelerin ihracatlarının ciddi biçimde azalmasına neden olmuştur, 1995 yılında ASEAN ülkelerinde ihracat artışı %22.5 iken, 1996'da % 5.5'e inmiştir(Cheng, 1998)”(Sungur,1999;206).

İhracatın daralmasıyla gayrimenkule yönelik özellikle Tayland'da emlak spekülasyonuna sebep olmuş ve spekülatif köpüğün ardından 1996 yılında borsada büyük bir düşüş yaratmıştır (Sungur,1999;206). Yaşanan bu ekonomik düşüşler, yabancı yatırımcının hızlı bir şekilde Güneydoğu Asya piyasalarından çekilmeleriyle daha da hızlanmış ve 1997 Taylan ve Endonezya'nın IMF'ye başvurmasıyla Asya krizi oluşmuştur.

Kore Cumhuriyeti ise 1990 yılında ekonomik politika değişikliğine gitmiş ve devletin ekonomi üzerindeki gücünü azaltarak daha liberal ekonomi politikası benimsemiştir. Bu politika özel sektörün dış borçlanmasının önünü açmıştır. Denetimsiz bir şekilde borçlanan Cheaboller ve OECD üyeliğinin koşulu olan liberalizasyon uygulamaları Kore Cumhuriyeti'nin dış borcunu 1996'da 150 Milyar Dolar'a yükseltmiştir (Sungur,1999;207). Bu borçların %70'i kısa vadeli dış borçlardır (Sungur,1999;207). Bu durum Kore Cumhuriyeti'ni herhangi bir krize karşı duyarlı yapmıştır (Sungur,1999;207).

“1995 yılında Güney Kore'nin yan iletken ihracatı % 70 artarken, 1996'da % 20 azalmıştır. Aynı şekilde 1995 yılı çelik ihracatı % 30, petro kimya ürünleri ihracatı % 51 artarken, 1996 yılında bu ürünlerin ihracatında sırasıyla % 15 ve %6 oranında azalma olmuştur. 1996 yılında Güney Kore'nin cari işlemler açığı bir önceki yıla göre 3 misli artarak 23.7 milyar dolara yükselmiştir. Aynı yıl en büyük 30 cheabol'un karı % 90 azalmıştır (Cheng, 1998).” (Sungur,1999;207).

Asya Mali Krizi'nin yaşandığı 1997 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nde de Genel Kurmay Başkanlığı tarafından hazırlanan 28 Şubat Bildirgesi yayınlanmıştır. Bildirge'nin zeminini ise

Refahiyol iktidarı Necmettin Erbakan'ın koalisyon hükümeti başbakanlık sürecinde uyguladığı politikadır. Bu süreçte, Başbakanlık Konutu'nda tarikat liderlerine iftar yemeği vermesi, Refah Partisi'nin sakal ve türbanın devlet dairelerinde serbest bırakılması konusundaki girişimi, Taksim'e cami projesi, karayoluyla Hacca gidiş, üniversitelerde başörtüsünün serbest bırakılması girişimlerini bazı kesimlerde laiklik ve demokrasi tartışmaları yaşatmıştır (Hongur,2006;46).

Aralık 1996'da ise Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) Başsavcılığı RP'nin kapatılması isteminde bulunmuş, 28 Şubat 1997'de MGK'nın bildirgesiyle ordunun önceki darbelerle nazaran yumuşak bir müdahale etmiştir. (Hongur,2006;52).

Aynı zamanda, Asya Mali Krizi ve 1998 yılında Rusya'daki ekonomik kriz ve moratoryum ilanı, Türk ekonomisini etkilemekteydi(Aktürk,2002;2). Rusya ile olan Ocak-Haziran 1999 dönemi cari işlemler dengesi 259 milyon dolar açık vermiştir (Aktürk,Albeni,2002;3). Reel faiz oranlarındaki %42.1 artış tasarruf sahiplerini TL mevduatlara yöneltmiş Merkez Bankası döviz rezervlerinde yükselme meydana gelmiştir(Aktürk,Albeni,2002;3).

17 Ağustos 1999 tarihi ise Türkiye Cumhuriyeti tarihi boyunca meydana gelmiş en büyük ikinci etki alanı ise en geniş olan deprem "Marmara Depremi" meydana gelmiştir. 7.14 büyüklüğünde meydana gelen depremden yedi il etkilenmiş, 17,479 kişi hayatını kaybetmiştir (Aktürk,Albeni2002;1).

"Türkiye 17 Ağustos'ta yaşanan Marmara depremine üretimin daraldığı, ihracat ve ithalatın düştüğü, bütçe açığı ile iç borç stokunun büyüdüğü, enflasyon hızının artış eğilimine girdiği, reel faiz oranlarının yükseldiği bir konjunktürde yakalanmıştır." (Aktürk,Albeni,2002;4).

17 Ağustos ve izleyen günlerde Türkiye'ye dünyadan yardımlar geldi. Kore Cumhuriyeti de bu günlerde Türkiye için yardım seferberliği başlatmış ve sonrasında ülkenin ileri gelen sanatçı ve diplomatları ile "Güney Kore-Türk Dostluk Birliği"ni kurmuşlardır.⁵

Milenyuma gelindiğinde Türkiye Ekonomisinde 2000 öncesinde yapay olarak düşürülen faizler nedeniyle banka kredileri ile kişiler TL cinsinden harcamalarını arttırmış fakat, Kasım

⁵ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/guney-kore-turkiye-dostluk-birligi-toplandi/1375442> (07.01.2024, 20.54).

ayı hissedilen kriz ile faizlerin birden yükselişi şirketleri zor duruma sokmuştur(Turgut,2006;8). 2000 Kasım ve 2001 Şubat'ta yaşanan bu krizler sonrası IMF ile "Güçlü Ekonomiye Geçiş programı" oluşturulmuştur (Kantarıcı,Karacan,2008;156).

2000 'de Kore Yarımadasının barışı adına "Korelerarası Zirve" yapılmıştır. Bu halklar arası anlayış, uyum ve iş birliğini gösteren bir adımdı. Güney ve Kuzey'in birleşmesi adına büyük temeller atıldı (Seo,2013;472). Bunun Kore Cumhuriyeti için büyük bir karşılığı oldu ve o yıl Başka Kim Dae-Jung Barış ödülü aldı (Seo,2013;472). 2002 Fifa Dünya Kupası'na ev sahipliği yapmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti ile Kore Cumhuriyeti arasında Mal Ticareti Anlaşması, Yatırım Teşviki Anlaşması imzalanmıştır. Bu dönemde Kore Cumhuriyeti, elektronik, otomotiv ve madencilik alanlarında Türkiye'de yatırımlar yapmıştır. 1992'de Hyundai şirketi çelik alanında bir ortak yatırıma başlamış, Yukong, Sunkung Madencilik Geliştirme Kurumu ile Türk Egemetal Konsorsiyumunu sağlamış, krom cevheri üretimi ve ihracatı için Kore-Türk ortaklık anlaşması imzalamıştır (Lee,2007;71).

Ayrıca, 17 Kasım 1999 tarihinde Ankara'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Genelkurmay Başkanlığı ile Kore Cumhuriyeti Milli Savunma Bakanlığı Arasında Askeri Eğitim İşbirliği Anlaşması" da iki ülkenin askeri dostluğunu pekiştirmiştir.

1990-2010 Türkiye Cumhuriyeti- Kore Cumhuriyeti Arasındaki Ekonomik Anlaşmalar

1. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kore Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma

“...1. Akit Taraflardan herbiri kendi Ülkesinde diğer Akit Taraf vatandaşı veya şirketlerince yapılan yatırım veya hasılatlarına, kendi vatandaş veya şirketlerine veya Üçüncü bir ülke vatandaşı veya şirketlerine uygulayacağı muameleden daha az elverişli bir muamele uygulamayacaktır...” (Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kore Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma, 1991; Madde 4).

İlgili anlaşma ile iki devletin karşılıklı yapacağı yatırımlar desteklenmiştir.

2. Türkiye Cumhuriyeti ile Kore Cumhuriyeti Arasında Ticaretin Geliştirilmesine ve Ekonomik ve Teknik İşbirliğine Dair Ortak Komitenin Altıncı Toplantısı Mutabakat Zaptı

“...6. Taraflar, son üç yıllık dönemde önemli artış kaydeden ikili ticarete gözlenen gelişmelerden duydukları memnuniyeti belirtmişlerdir. Öte yandan, Türk tarafı, iki ülke arasındaki ticaret dengesizliğini dile getirmiştir. Taraflar, Kore pazarında daha iyi bir yer kazanabilmesi için Türkiye'nin girişimlerini yoğunlaştırması gerektiğine işaret etmişlerdir...” (Türkiye Cumhuriyeti ile Kore Cumhuriyeti Arasında Ticaretin Geliştirilmesine ve Ekonomik ve Teknik İşbirliğine Dair Ortak Komitenin Altıncı Toplantısı Mutabakat Zaptı, 1998).

“...8. Kore tarafı, Kore menşeli otomobil aküleri için 1992 yılından bu yana uygulanan anti-damping konusunu gündeme getirmiştir. Türk tarafı, ilgili Kore firmalarının Türk makamlarına başvurması halinde sözkonusu anti-damping uygulamasını gözden geçirmeye hazır olduğunu belirtmiştir...”(Türkiye Cumhuriyeti ile Kore Cumhuriyeti Arasında Ticaretin Geliştirilmesine ve Ekonomik ve Teknik İşbirliğine Dair Ortak Komitenin Altıncı Toplantısı Mutabakat Zaptı, 1998).

“...9. Taraflar, ikili ekonomik işbirliğinin en önemli yönünün, Türk ve Koreli firmaların Türkiye'de başarı ile yürüttükleri ortak yatırımlar olduğu hususunda görüş birliğine varmışlardır. Taraflar, Türkiye'nin AB ile yapmış olduğu Gümrük Birliği'ni, Merkezi ve Doğu Avrupa ülkeleri ile imzaladığı tercihli anlaşmaları ve BDT ile Orta Doğu ülkeleri nezdindeki öncelikli konumunu dikkate alarak, Türkiye'nin bu ülkelere bir geçiş kapısı olabileceğini not etmişlerdir...” (Türkiye Cumhuriyeti ile Kore Cumhuriyeti Arasında Ticaretin Geliştirilmesine ve Ekonomik ve Teknik İşbirliğine Dair Ortak Komitenin Altıncı Toplantısı Mutabakat Zaptı, 1998).

“...13. Taraflar, İstanbul ile Seul arasında Türk Havayolları ve Asiana Havayolları tarafından gerçekleştirilecek olan doğrudan seferlerden duydukları memnuniyeti belirtmişler ve bu işbirliğinin, ekonomik ilişkilerin yanısıra turizm faaliyetlerinin geliştirilmesine de önemli etkileri olacağını ifade etmişlerdir...” (Türkiye Cumhuriyeti ile Kore Cumhuriyeti Arasında Ticaretin Geliştirilmesine ve Ekonomik ve Teknik İşbirliğine Dair Ortak Komitenin Altıncı Toplantısı Mutabakat Zaptı, 1998).

3.Nükleer Enerjinin Barışçıl Amaçlarla Kullanılması Alanında, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kore Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İşbirliği Anlaşması

“...Bu Anlaşmanın II. maddesinde belirtilen işbirliği aşağıdaki şekilde yürütülebilir:

- (a) Bilimsel ve teknik eleman değişimi ve eğitimi,
- (b) Bilimsel ve teknik bilgi ve veri değişimi,
- (c) Bilimsel ve teknik toplantıların düzenlenmesi,
- (d) Nükleer madde, malzeme, teçhizat ve tesis sağlanması ve değişimi,
- (e) İlgili konuda teknolojik danışmanlık ve hizmet temini,
- (f) Karşılıklı ilgi duyulan alanlarda bilimsel araştırma ve geliştirmeye ilişkin projeler ve özel çalışmalar yürütmek üzere ortak çalışma grubu oluşturulması,
- (g) İlgili kuruluşlar arasında yapılacak özel anlaşmalar altında nükleer güç ve araştırma reaktörleri ile nükleer yakıt alanında teknoloji transferi, ve
- (h) Taraflar arasında anlaşmaya varılabilecek diğer işbirliği konuları...” (Nükleer Enerjinin Barışçıl Amaçlarla Kullanılması Alanında, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kore Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İşbirliği Anlaşması, 1999; Madde 3).

III. BÖLÜM

2010 SONRASI TÜRKİYE GÜNEY KORE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

2010 senesinden günümüze kadar Türkiye Cumhuriyeti ile Kore Cumhuriyeti hem siyasi hem toplumsal önemli olaylar yaşamıştır. 2019’da ortaya çıkan ve 2020 yılında tüm dünyayı etkisi altına alan Korona Pandemisi de hem ekonomik hem toplumsal olarak çeşitli sonuçlar doğurmuştur.

2010 yılı sonrası Türkiye siyasi tarihi için büyük değişimleri ve olayları barındırmaktadır. Türk halkı referandum ile anayasa değişikliğine gitmiştir. 2013 yılı Gezi Parkı Protestoları meydana gelmiş ve hükümet ile halk arasında sosyal açılma yaşanmıştır. 2014 yılında 2003 yılından beri Başbakanlık görevini üstlenmiş Recep Tayyip Erdoğan Türkiye Cumhuriyeti’nin 12’nci Cumhurbaşkanı seçildi.

Çeşitli siyasi değişimler ve toplumsal olaylar yaşarken, Türkiye Cumhuriyeti 15 Temmuz 2016 tarihinde Darbe Girişimi ile karşı karşıya kalmıştır. “15 Temmuz darbe girişimini gerçekleştiren askeri yapı, önceki dönemlerden farklı bir özelliğe sahiptir” (Karagöl,2016;45). Devlet kurumlarının içerisine yerleştirilmiş birden fazla üyesinin bulunduğu FETÖ Terör örgütünün darbe girişimi başarısız olmuştur. Fakat, Türkiye Cumhuriyeti uzun yıllar devlet kurumlarındaki örgüt üyelerini tespit etmek için uğraş vermiştir.

Türkiye Cumhuriyeti yaşadığı iç zorlukların yanı sıra sınır komşularının politik gerilimlerinden de oldukça etkilenmiştir. 2011 yılı patlak veren Suriye iç savaşı Türkiye Cumhuriyeti başta olmak üzere tüm dünyanın odağı haline gelmiştir. 2017 Dünya Bankası Raporu’na göre Aralık 2016’da komşu ülkelere sığınan toplam 4.857.617 kişiden 2.814.631’i Türkiye Cumhuriyeti’ne sığınmıştır (Bozkurt,2018;63). Bu durum Suriye iç savaşının politik, ekonomik ve toplumsal sorunlarının doğrudan Türkiye Cumhuriyeti’ni de etkilemesine neden olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti’nin demografik yapısı, ekonomik yapısı büyük bir değişim yaşamıştır.

31 Aralık 2023 itibariyle Türkiye Cumhuriyetinde kayıt altına alınmış Suriyeli sayısı 3 milyon 214 bin 780 kişidir (Mülteciler Derneği, 2023).

Kore Cumhuriyeti gündemi ise 2016-2017 yıllarında Başkan Park Geun-hye'nin yakın arkadaşına resmi belgelere ulaşımını sağlamak ve bazı şirketleri kend kontrolündeki STK'lara bağış yapmaya zorlamak ile suçlandı.(BBC Haber;2017). Ve 10 Mart 2017'de görevden alındı. Yerine Moon Jae-in geldi. 2018 yılında Kuzey Kore lideri Kim Jong-un ile Ateşkes Köyünde bir araya gelmiş ve ikili ilişkilerin iyileştirilmesi adına adım atılmıştır.

2018 yılında Seul Kış Olimpiyatlarına ev sahipliği etmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti ile Kore Cumhuriyeti arasında çeşitli ticari anlaşmaların gerçekleştiği bu dönemde en önemli anlaşma Serbest Ticari Anlaşmasıdır. Ayrıca, "Türkiye Cumhuriyeti Ulaştırma Bakanlığı ile Kore Cumhuriyeti Enformasyon ve Haberleşme Bakanlığı Arasında Enformasyon ve Haberleşme Teknolojileri (EHT) İşbirliği İçin Mutabakat Zaptı" onaylanmış. 2003 tarihinde "İktisadi Kalkınma İşbirliği Fonu Kredilerine İlişkin Anlaşma" imzalanmıştır.

2010-2020 Türkiye Cumhuriyeti- Kore Cumhuriyeti Arasındaki Ekonomik Anlaşmalar

1. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Kore Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşması

“...1. Akit Taraflardan birinin Gümrük İdaresinin talebi üzerine, diğer Akit Tarafın Gümrük İdaresi, aşağıdaki hususlara ilişkin bilgileri iletir:

a) Talepte bulunan Akit Tarafın Gümrük bölgesine ithal edilen eşyanın Talepte bulunulan Akit Tarafın Gümrük bölgesinden yasalara uygun şekilde ihraç edilip edilmediği;

b) Talepte bulunan Akit Tarafın Gümrük bölgesinden ihraç edilen eşyanın Talepte Bulunulan Akit Tarafın Gümrük bölgesine yasalara uygun şekilde ithal edilip edilmediği... ”(Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Kore Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşması, 2010, Madde 5)

“...Gümrük İdareleri, aşağıdaki hususlar da dâhil olmak üzere, Gümrük konuları alanında birbirleriyle işbirliği yapacaklardır:

a) Teknik kontrol ekipmanının kullanımında bilgi ve tecrübe paylaşımı;

b) Gümrük görevlilerin eğitilmesi;

c) Gümrük konularında karşılıklı uzman değişimi;

d) Gümrük mevzuatının etkili bir şekilde uygulanmasıyla ilgili özel, bilimsel ve teknik bilgilerin paylaşımı... ” (Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Kore Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşması, 2010, Madde 7).

2.“Türkiye Cumhuriyeti Ulaştırma Bakanlığı ile Kore Cumhuriyeti Enformasyon ve Haberleşme Bakanlığı Arasında Enformasyon ve Haberleşme Teknolojileri (EHT) İşbirliği İçin Mutabakat Zaptı

“...İşbirliği faaliyetleri aşağıdaki şekillerde olacaktır:

1. EHT politikaları ve teknolojileri alanlarında işbirliği;
2. Ortak projelerin kolaylaştırılması;
3. Uzmanların profesyonellerin ve heyetlerin değişimi ile ziyaretler;
4. İlgi ve işbirliği alanlarının ilerlemesi için devlet birimleriyle, endüstriyel, akademiz ve profesyonel organizasyonlarla ilişkilerin teşviki;
5. Teknik sergiler, seminerler ve sempozyumların ortaklaşa yapılması;
6. Taraflarca mutabık kalınan diğer işbirliği şekiller...” (Türkiye Cumhuriyeti Ulaştırma Bakanlığı ile Kore Cumhuriyeti Enformasyon ve Haberleşme Bakanlığı Arasında Enformasyon ve Haberleşme Teknolojileri (EHT) İşbirliği İçin Mutabakat Zaptı, 2013; Madde 3).

3. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Kore Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İktisadi Kalkınma İşbirliği Fonu Kredilerine İlişkin Anlaşma

“...Kredi Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Proje Uygulayıcı Kuruluşları tarafından Proje'nin uygulanması için gerekli mal ve hizmetlerin tedariki için yapılan anlaşmalar gereği, ehil kaynak ülkelerin tedarikçilerine, müteahhitlerine ve/veya danışmanlarına yapılacak ödemeler için kullanılacaktır...” (Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Kore Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İktisadi Kalkınma İşbirliği Fonu Kredilerine İlişkin Anlaşma,2003; Madde 4).

“...Kredi kapsamında tedarik edilmiş malların gemicilik ve liman sigortasına ilişkin olarak Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, iki ülkenin gemicilik ve liman sigorta şirketleri arasındaki adil ve serbest rekabeti engelleyici kısıtlamalar koymaktan kaçınacaktır...” (Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Kore Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İktisadi Kalkınma İşbirliği Fonu Kredilerine İlişkin Anlaşma,2003; Madde 5).

“...Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, ilgili kanunları ve düzenlemleri gereğince, Proje ile ilgili Kore Cumhuriyeti vatandaşlarının faaliyetlerini kolaylaştırmak için gerekli önlemleri alacak ve Türkiye Cumhuriyeti’ndeki görevlerini yerine getirirken ihtiyaç halinde söz konusu hizmetleri ve kolaylıkları elde etmelerinde yardımcı olacaktır...” (Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Kore Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İktisadi Kalkınma İşbirliği Fonu Kredilerine İlişkin Anlaşma,2003; Madde 6).

4. Türkiye Cumhuriyeti - Kore Cumhuriyeti Serbest Ticaret Anlaşması 2018

“...(1) 5 inci madde hükümlerine hâle gelmeksizin, diğer Taraf ülke menşeli girdiler içerecek şekilde Taraf ülkelerden birinde elde edilen ürünler, gerçekleştirilen işlem veya işçilik 9 uncu maddede belirtilenlerin ötesine geçmiş ise o Taraf ülke menşeli kabul edilirler. Bu girdilerin yeterli işçilik veya işlemden geçmiş olmaları gerekmez...”(Türkiye Cumhuriyeti - Kore Cumhuriyeti Serbest Ticaret Anlaşması, 2018; Madde 6)

“...(1) Anlaşma hükümlerinde sağlanan tercihli muamele sadece bu Yönetmeliğin gerekliliklerini yerine getirmiş, Taraf ülkeler arasında doğrudan nakledilen ürünler için uygulanır. Bununla beraber, tek bir sevkiyat kapsamı ürünler, aktarılması veya geçici depolanması yoluyla, ancak transit geçtiği veya depolandığı ülkede serbest dolaşıma girmemiş olmaları ve boşaltma, tekrar yükleme veya iyi koşullarda muhafaza etmeye yönelik işlemler dışında bir işlemde geçmemiş olmaları koşullarıyla, gerektiğinde

başka ülkeler üzerinden nakledilebilir...” (Türkiye Cumhuriyeti - Kore Cumhuriyeti Serbest Ticaret Anlaşması, 2018; Madde 16).

“... (1) Taraf ülke yetkili makamları, naklieleri esnasında kendi ülkesi içinde bulunan bir serbest bölgeyi kullanan ve bir menşe beyanı kapsamında ticarete konu olan ürünlerin başka ürünlerle değiştirilmemesinin veya hasara uğramasını önleyici normal işlemler dışındaki herhangi bir işleme tabi tutulmamasının temini konusundaki her türlü tedbiri alır...” (Türkiye Cumhuriyeti - Kore Cumhuriyeti Serbest Ticaret Anlaşması, 2018; Madde 33).

SONUÇ

Türkiye ile Güney Kore arasındaki diplomatik ilişkilerin temelini 1950 yılında yaşanan Kore Savaşı oluşturmaktadır. Kore Savaşı sırasında Türkiye'nin Güney Kore'ye verdiği destek ve askeri katkılar, bu ülkeler arasında bir dayanışma ve dostluk ilişkisi kurulmasına neden olmuştur.

1960'lı yılların ortalarından itibaren her iki ülkede de askeri darbeler ve siyasi belirsizlik ortamı oluşmuş olsa da Türkiye Cumhuriyeti ile Kore Cumhuriyeti arasındaki diplomasi devam etmiştir. 1970'li yıllarda Kore Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti arasındaki ilk ekonomik ilişkiler başlamıştır. İki devlet de ticaretin gelişmesi adına çeşitli teşvikler sağlamıştır. Ticaretin geliştirilmesi, sivil havacılık, gelir vergisi üzerinden alınan vergilerde çifte vergilendirmenin önlenmesi gibi konularda anlaşmalar yapılmış ve ticaret hacmi artmıştır. Ayrıca, kültürel ve eğitim alanlarında da işbirliği sağlanmıştır.

Park Chung-hee'nin Kore'de izlediği ekonomi politikası, özellikle 1960-1980 dönemindeki Kore'nin hızlı büyümesini sağlamıştır. Ağır kimya ve sanayi yatırımları, Vietnam'a asker gönderimi ve ekonomik kalkınma fonları ile Kore ekonomisi büyük bir patlama yaşamıştır. Ancak, Park Chung-hee'nin otoriter yönetimi ve demokrasiye karşı tutumu, eleştirilere neden olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti ise 1974'te Kıbrıs Barış Harekatı sonrasında ABD'nin silah ambargosu ile karşılaşmış ve ekonomik bunalıma sürüklenmiştir. Ambargo, Türk-Sovyet ilişkilerini güçlendirmiştir. Türkiye, 1980'li yıllarda askeri müdahalelerle siyasi istikrarsızlık yaşamış ve ekonomisi olumsuz etkilenmiştir.

1990-2010 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti ve Güney Kore arasındaki ekonomik ilişkiler, her iki ülkenin benzer dönemde yaşadığı ekonomik krizlere rağmen olumlu bir seyir izlemiştir. İki ülke, 1997 Asya Mali Krizi'nin etkileriyle başa çıkmaya çalışırken, ekonomik reformlar ve dışa açık politikalarla istikrar sağlama çabaları içerisindeydiler.

Asya Mali Krizi, özellikle Güney Kore için önemli bir dönüm noktası olmuştur. 1990'lı yıllarda ekonomik politika değişikliklerine giderek devletin ekonomi üzerindeki kontrolünü

azaltmış ve liberal bir ekonomi politikasını benimsemiştir. Ancak, bu politikaların bir sonucu olarak kısa vadeli dış borçlar artmış ve krizlere karşı hassas bir ekonomik yapı ortaya çıkmıştır. Türkiye Cumhuriyeti ise 1997 yılında yaşanan Asya Mali Krizi'nin yanı sıra 1999 Marmara Depremi ve 2001 ekonomik krizi gibi içsel zorluklarla mücadele etmiştir. Ancak, Güney Kore ile olan ekonomik ilişkiler bu dönemde sürdürülebilir bir işbirliği ve dayanışma örneği sergilemiştir.

Her iki ülke arasında imzalanan ekonomik anlaşmalar, yatırımların teşvik edilmesi, ticaretin geliştirilmesi ve teknik işbirliğine odaklanmıştır. Bu anlaşmaların yanı sıra, nükleer enerji alanında işbirliği anlaşması da her iki ülkenin bilimsel ve teknik alanda işbirliği yapma niyetine girmiştir. Bu süreçte, ekonomik anlaşmaların yanı sıra diplomatik çabalar, yardımlaşma ve dostluk girişimleri, her iki ülkenin birbirine destek olma iradesini göstermiştir.

2010 sonrası Türkiye Cumhuriyeti ve Kore Cumhuriyeti arasındaki ekonomik ilişkiler, çeşitli anlaşmalar ve işbirlikleriyle güçlenmiştir. İki ülke arasındaki ticaretin artması, özellikle Serbest Ticaret Anlaşması'nın önemli bir adım olmuştur. Gümrük konularında işbirliği ve karşılıklı yardım, enformasyon ve haberleşme teknolojileri alanındaki işbirliği, ve iktisadi kalkınma işbirliği fonu kredilerine ilişkin anlaşma gibi belgelerle bu ilişkilerin hukuki zeminde de güçlendirildiği görülmektedir.

Her iki ülkenin de siyasi ve toplumsal değişimlerle uğraştığı bir dönemde, ekonomik işbirlikleri önemli bir dayanak olmuştur. Türkiye, iç zorluklarının yanı sıra Suriye iç savaşının etkileriyle başa çıkmaya çalışmış, büyük bir mülteci akınıyla karşı karşıya kalmıştır. Bu durum, Türkiye'nin demografik ve ekonomik yapısında önemli değişimlere neden olmuştur. Kore Cumhuriyeti ise başkanlık değişiklikleri ve Kuzey Kore ile gerçekleşen diplomatik adımlarla gündemini şekillendirmiştir. Seul Kış Olimpiyatları ev sahipliği ile uluslararası alanda olumlu bir izlenim bırakmıştır.

KAYNAKÇA

- Alkinoğlu, L. (2000). Asya Finans Krizi–Ne Öğrendir?. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(1). 03.01.2024, 23.49 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/211433> siteden ulaşıldı.
- Akinci, A. (2014). Türkiye'nin darbe geleneği: 1960 ve 1971 müdahaleleri. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 9(1), 55-72. 19.01.2024, 00.22 tarihinde, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/65359> siteden ulaşıldı.
- Aktürk, İ., & Albeni, M. (2002). Doğal afetlerin ekonomik performans üzerine etkisi: 1999 yılında Türkiye'de meydana gelen depremler ve etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1). 07.01.2024,20.28 tarihinde, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/195088> siteden ulaşıldı.
- Bozkurt, K. (2018). Suriye iç savaşı: Savaşın yarattığı mültecilik akınının Türkiye ve Avrupa Birliği'ne yansımaları. *Türkiye Siyaset Bilimi Dergisi*, 1(1), 57-70. 07.01.2024, 21.00 tarihinde, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/783998> siteden ulaşıldı.
- Gökçe, Ö., & Gökmen, M. E. (2016). 1897-1910 Kore'nin politik durumu ve Dehan İmparatorluğu. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 56(2), 93-110. 23.11.2023; 22.34 tarihinde, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2153488> siteden ulaşıldı.
- Gökmen, M. E. (2008). Soğuk Savaşta Sıcak Çatışma Kore Savaşı. Kentkitap. Ankara
- Hongur, A. (2006). 28 Şubat Sürecinde Ordu, Medya ve Siyasal İktidar. *Unpublished Master's Thesis*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Ankara. 23.01.2024; 13.30 tarihinde, <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/33232/187059.pdf?sequence=1> siteden ulaşıldı.

- İzgi, R. A. (2007). Kıbrıs barış hareketi sonrasında Türkiye'ye uygulanan silah ambargosu ve sonuçları (Master's thesis). 30.12.2023;02.53 tarihinde, https://gcris.pau.edu.tr/bitstream/11499/2708/1/ali_riza_izgi_tez.pdf siteden ulaşıldı.
- Kahraman, N. (2020). Kore Savaşı Ve Türkiye'nin Savaşa Katılma Kararının Türk Basınına Yansıması Üzerine Bir Analiz (Haziran-Ağustos 1950). *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(2), 1375-1408. 30.12.2023 14.00 tarihinde, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1090626> siteden ulaşıldı.
- Kantarcı, H. B., & Karacan, R. (2008). Mali disiplinin sağlanması açısından Türkiye IMF ilişkilerinin değerlendirilmesi. *Maliye Dergisi*, 155, 144-158. 08.01.2024;00.43 tarihinde, https://www.researchgate.net/profile/Ridvan-Karacan/publication/242136204_Mali_Disiplinin_Saglanmasi_Acisindan_Turkiye_IMF_Iliskilerinin/links/5990bd64aca2721d9b72e026/Mali-Disiplinin-Saglanmasi-Acisindan-Tuerkiye-IMF-Iliskilerinin.pdf siteden ulaşıldı.
- Karagöl, E. T. (2016). 15 Temmuz Darbe Girişimi ve Türkiye Ekonomisi. *Adam Academy Journal of Social Sciences/Adam Akademi Sosyal Bilimler Dergisi* 30.12.2023; https://web.archive.org/web/20190502033328id_/https://dergipark.org.tr/download/article-file/267316 siteden ulaşıldı.
- Lee, H. C. (2007). Siyasi, Ekonomik, Askeri Ve Kültürel Açından Türkiye-Kore İlişkileri. Türk Tarih Kurumu. Ankara
- Özsağır, A. (2013). Askeri darbe ve müdahalelerin ekonomik performans üzerine etkisi: Türkiye örneği. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 12(4). 30.12.2023, 18.46 tarihinde, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/223238> siteden ulaşıldı.
- 표학렬.(2018). 한 컷 한국 현대사.인문서원.서울 (Pyo, Hak-ryeol.(2018). Biri Kore'nin modern tarihini kesiyor. Beşeri Bilimler Akademisi, Seoul).

- Sevim, I. G. (2022). 21. Yüzyılda Türkiye-Güney Kore İlişkileri. *Alinteri Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 95-111. 17.11.2023, 14.20 tarihinde, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2259776> siteden ulaşıldı.
- 서중석.(2013). 사진과 그림으로 보는 한국 현대사. 웅진지식하우스.대전광역시 (Seo, Jung-Seok (2013). Fotoğraf ve tablolarla Modern Kore Tarihi. Woongjin Bilgi Evi. Daejeon).
- Sungur, O. (2015). 2000 sonrası Türkiye ekonomisi: Büyüme, enflasyon, işsizlik, borçlanma ve dış ticarete gelişmeler. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 9(19), 243-270. 30.12.2023 15.30 tarihinde, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/210826> siteden ulaşıldı.
- Turgut, A. (2006). Finansal Krizlerde İmf'nin Rolü Ve Önemi: 1997 Asya Ve 2000-2001 Türkiye Krizleri. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2006(1), 1-14. 08.01.2024;00.41 tarihinde, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/107524> siteden ulaşıldı.

RESMİ GAZETE, RESMİ KARARLAR

- 5 Temmuz 1979 Sivil Havacılık Anlaşması, 23.12.2023, 15.00 tarihinde, <https://web.shgm.gov.tr/umevzuat/asya/ikili/guneykore.pdf> siteden ulaşıldı.
- 6 Aralık 1977 Ticaretin Geliştirilmesi ve Ekonomik ve Teknik İşbirliği Hakkında Anlaşma, 23.12.2023, 14.46 tarihinde, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/16131.pdf> siteden ulaşıldı.
- 25 Mart 1986 Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Diğer Hususlarda Düzenleme Anlaşması, 23.12.2023, 16.00 tarihinde, https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc068/kanuntbmmc068/kanuntbmmc06803229.pdf siteden ulaşıldı.
- Nükleer Enerjinin Barışçıl Amaçlarla Kullanılması Alanında, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kore Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İşbirliği Anlaşması

28.12.2023,16.14 tarihinde,

<file:///Users/senakaraman/Downloads/kore%2023664%20.pdf> siteden ulaşıldı.

- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Kore Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşması 23.12.2023,16.30 tarihinde, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/05/20120519-2.htm> siteden ulaşıldı.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Kore Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İktisadi Kalkınma İşbirliği Fonu Kredilerine İlişkin Anlaşma, 28.12.2023.16,53 tarihinde, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/05/20140522M1-14-1.pdf> siteden ulaşıldı.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kore Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma, 23.12.2023,16.30 tarihinde, <https://ticaret.gov.tr/data/5b8c33be13b8760dc40cadc0/G%C3%BCney%20Kore%20Cumhuriyeti.pdf> siteden ulaşıldı.
- Türkiye Cumhuriyeti ile Kore Cumhuriyeti Arasında Ticaretin Geliştirilmesine ve Ekonomik ve Teknik İşbirliğine Dair Ortak Komitenin Altıncı Toplantısı Mutabakat Zaptı 23.12.2023, 18.00 tarihinde, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23222.pdf> siteden ulaşıldı.
- Türkiye Cumhuriyeti Ulaştırma Bakanlığı ile Kore Cumhuriyeti Enformasyon ve Haberleşme Bakanlığı Arasında Enformasyon ve Haberleşme Teknolojileri (EHT) İşbirliği İçin Mutabakat Zaptı 23.12.2023, 19.00 tarihinde, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/12/20131203-2-1.pdf> siteden ulaşıldı.
- Türkiye – Güney Kore Serbest Ticaret Anlaşması, 23.12.2023, 19.00 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130430-7.htm> siteden ulaşıldı.

DİJİTAL KAYNAKLAR

- 247. Memorandum of Conversation, U.S.-Korean Relations, Office of The Historian 29.12.2023; 00.06 tarihinde <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1961-63v22/d247> siteden ulaşıldı.
- BBC Haber, Güney Kore Devlet Başkanı Park Geun-hye Görevden Alındı 23.01.2024;16.00 tarihinde, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-39229385> siteden ulaşıldı.
- Kore Adnan Menderes'e Hoş geldin Diyor (Adnan Menderes'in 25 Nisan 1958 tarihinde başlayan dört günlük Kore gezisinden görüntüler 26.11.2023, 14.54 tarihinde, <https://filmmirasim.ktb.gov.tr/tr/film/kore-adnan-menderese-hogeldin-diyor> siteden ulaşıldı.
- Mülteciler Derneği, Türkiyedeki Suriyeli Sayısı Aralık 2023, 23.01.2024;16.00 tarihinde, <https://mülteciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-savisi/#:~:text=T%C3%BCrkiye'de%20kay%C4%B1t%20alt%C4%B1na%20aI%C4%B1nm%C4%B1%C5%9F,y%C4%B1l%C4%B1n%20en%20d%C3%BCC%C5%9F%C3%BCk%20sevivesine%20geriledi> siteden ulaşıldı.
- Ticaret Bakanlığı, İki Ülke Arasında Ticaretin Altyapısını Oluşturan Anlaşmalar ve Protokoller 27.12.2023;22.27 tarihinde, <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/dogu-asya/guney-kore-cumhuriyeti/ikili-anlasmalar/iki-ulke-arasinda-ticaretin-altyapisini-olusturan-anlasmalar-ve-protokoller> siteden ulaşıldı.

ÖZET

Türkiye ile Güney Kore arasındaki diplomatik ilişkilerin temeli 1950'de Kore Savaşı'yla başlamıştır. Türkiye'nin savaş sırasında Güney Kore'ye verdiği askeri destek ve sosyal katkılar, iki ülke arasında dayanışma ve dostluk ilişkisi kurulmasına yol açmıştır. 1960'ların ortalarından itibaren, her iki ülkede askeri darbeler ve siyasi belirsizlikler olmasına rağmen, Türkiye ve Kore Cumhuriyeti arasındaki diplomatik ilişkiler devam etmiştir. 1970'lerde iki ülke arasında ekonomik ilişkiler başlamış, ticaretin gelişmesi için teşvikler sağlanmış ve ticaret hacmi artmıştır. Ayrıca, kültürel ve eğitim alanlarında işbirliği yapılmıştır. Kore'deki Park Chung-hee'nin ekonomi politikası, 1960-1980 döneminde hızlı büyümeyi sağlamış ve bu model Türkiye'nin ilgisini çekmiştir. Türkiye 1974'te Kıbrıs Barış Harekatı sonrası ABD'nin silah ambargosu yüzünden ekonomik zorluklar yaşamıştır. 1990-2010 arasında, her iki ülke ekonomik krizlere rağmen olumlu bir seyir izlemiştir. Asya Mali Krizi, Güney Kore için bir dönüm noktası olmuş ve ekonomik politikada liberalleşme sağlanmıştır. Türkiye ise kendi içsel zorluklarla mücadele etmiştir. Ancak, bu dönemde Türkiye ile Güney Kore arasındaki ekonomik ilişkiler sürdürülebilir bir işbirliği göstermiştir. İki ülke arasında imzalanan ekonomik anlaşmalar, ticaretin artması ve teknik işbirliği odaklıdır. 2010'dan sonra, Serbest Ticaret Anlaşması iki ülke arasındaki ticaret hacmini arttırmıştır. Her iki ülke de siyasi ve toplumsal değişimlere uğramış, ancak ekonomik işbirlikleri önemli bir dayanak olmuştur.

Anahtar Kelime: Türkiye-Güney Kore Ekonomik İlişkileri

ABSTRACT

Diplomatic relations between Turkey and South Korea began in 1950 with the Korean War. Turkey's military support and social contributions to South Korea during the war led to the establishment of a relationship of solidarity and friendship between the two countries. From the mid-1960s onwards, diplomatic relations between Turkey and the Republic of Korea continued, despite military coups and political uncertainty in both countries. In the 1970s, economic relations between the two countries began, incentives were provided for the development of trade and the volume of trade increased. There was also cultural and educational cooperation. Park Chung-hee's economic policy in Korea led to rapid growth in the 1960-1980 period and this model attracted Turkey's interest. Turkey experienced economic difficulties due to the US arms embargo after the Cyprus Peace Operation in 1974. Between 1990 and 2010, both countries followed a positive course despite economic crises. The Asian Financial Crisis was a turning point for South Korea and liberalization of economic policy was achieved. Turkey, on the other hand, struggled with its own internal challenges. However, economic relations between Turkey and South Korea showed a sustainable cooperation during this period.

The economic agreements signed between the two countries focused on trade expansion and technical cooperation. After 2010, the Free Trade Agreement increased the volume of trade between the two countries. Both countries have dealt with political and social changes, but economic cooperation has been an important pillar.

Keywords: Turkey-South Korea Economic Relations